

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A PATRA

CAUZA MIHANCEA ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 26354/14)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

17 noiembrie 2020

Hotărârea este definitivă. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Mihancea împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din:

Carlo Ranzoni, *președinte*,

Iulia Antoanella Motoc,

Georges Ravarani, *judcători*,

și Ilse Freiwirth, *grefier adjunct de secție*,

Având în vedere cererea (nr. 26354/14) îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, dl Gheorghe Mihancea („reclamantul“), a sesizat Curtea în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția“) la 22 aprilie 2014,

Având în vedere decizia de a aduce prezenta cerere la cunoștința Guvernului român 13 decembrie 2018,

Având în vedere observațiile părților,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 20 octombrie 2020,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

INTRODUCERE

1. Cererea privește o pretinsă atingere adusă dreptului de acces la o instanță al reclamantului din perspectiva art. 6 § 1 din Convenție.

ÎN FAPT

2. Reclamantul s-a născut în 1939 și este domiciliat în Oradea. A fost reprezentat de M. Anghel, avocată în Cluj-Napoca.

3. Guvernul român („Guvernul“) a fost reprezentat de agenții guvernamentali, cel mai recent de doamna O.F. Ezer, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

4. Prin acțiunea introdusă împotriva unei societăți de brokeraj la bursă și a Autorității de supraveghere financiară („Autoritatea“), reclamantul solicita obligarea în solidar a părâtelor la restituirea sumelor pe care le investise la bursă și pe care societatea de brokeraj nu mai era în măsură să i le ramburseze, deoarece Autoritatea îi suspendase licența.

5. Prin decizia din 24 aprilie 2013, Curtea de Apel Oradea a admis în parte acțiunea reclamantului. A obligat societatea de brokeraj să îi ramburseze sumele pretinse, dar a respins cererea în ceea ce privește Autoritatea. Reclamantul a declarat recurs.

6. Examinarea recursului era supusă taxei de timbru, în valoare de 9 500 lei (aproximativ 1 950 euro). Reclamantul a plătit parțial taxa, depunând 5 000 lei (aproximativ 1 050 euro).

7. Invocând prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, reclamantul a solicitat Înaltei Curți de Casație și Justiție scutirea de restul de plată sau eşalonarea plăților

acestui. Susținea că, trăind din pensia pentru limită de vârstă, nu mai avea mijloace să plătească taxa. În subsidiar, solicita amânarea examinării recursului pentru a putea achita integral taxele judiciare de timbru.

8. Prin decizia din 11 octombrie 2013, Înalta Curte a respins cererea pentru acordarea ajutorului public judiciar pe motiv că reclamantul nu prezentase documente justificative în sprijinul cererii sale. În dispozitivul deciziei se preciza că persoana în cauză dispunea de un termen cinci zile de la comunicarea acesteia pentru a contesta respingerea cererii.

9. Decizia din 11 octombrie 2013 a fost comunicată reclamantului prin poștă la 21 octombrie 2013.

10. La 25 octombrie 2013, Înalta Curte a examinat recursul declarat împotriva deciziei din 24 aprilie 2013 fără ca reclamantul să fie prezent.

11. A menționat că acesta din urmă fusese citat să se prezinte la ședința din 25 octombrie 2013, că nu plătitese restul din taxele judiciare de timbru și că cererea sa pentru acordarea ajutorului public judiciar civil a fost respinsă la 11 octombrie 2013. Aceasta a observat că reclamantului îi fusese comunicată la 21 octombrie 2013 decizia prin care a fost respinsă cererea pentru acordarea ajutorului și că nu informase Înalta Curte cu privire la o posibilă cerere de reexaminare. A apreciat, prin urmare, că nu era necesară amânarea examinării recursului și a anulat recursul pentru neplata taxei judiciare de timbru.

12. La 28 octombrie 2013, reclamantul a contestat în fața Înaltei Curți respingerea cererii sale pentru acordarea ajutorului public judiciar. A contestat, de asemenea, decizia din 25 octombrie 2013 și a solicitat anularea acesteia, apreciind că instanța supremă comisese o eroare prin anularea recursului său înainte de expirarea termenului prevăzut pentru a contesta respingerea cererii sale pentru acordarea ajutorului public judiciar civil. A arătat că acest termen expira la 28 octombrie 2013. Întrucât 21 octombrie 2013 era o zi de luni, termenul de cinci zile pentru a solicita reexaminarea cererii pentru acordarea ajutorului public judiciar, calculat în conformitate cu normele definite la art. 181 din Codul de procedură civilă, se prelungea automat până luni 28 octombrie.

13. La 12 noiembrie 2013, Înalta Curte a respins solicitarea de reexaminare a respingerii cererii pentru acordarea ajutorului public judiciar. Aceasta a considerat că, prin anularea recursului, cererea respectivă a devenit caducă.

14. De asemenea, a respins cererea de anulare a deciziei din 25 octombrie 2013, pe motiv că reclamantul a criticat o „greșeală de judecată“, și nu o „eroare materială“. Or, potrivit Înaltei Curți, „greșelile de judecată“ nu puteau să fie rectificate pe calea unei contestații.

CADRUL JURIDIC INTERN RELEVANT

15. Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru în vigoare la momentul faptelor prevedea în special următoarele:

Art. 3

„Neîndeplinirea obligației de plată până la termenul stabilit se sancționează cu anularea acțiunii sau a cererii.”

16. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 („OUG nr. 51/2008”) privind ajutorul public judiciar în materie civilă, în forma în care era în vigoare la data faptelor, prevedea în special următoarele:

Art. 6

„Ajutorul public judiciar se poate acorda în următoarele forme:

[...]

d) scutiri, reduceri, eşalonări sau amânări de la plata taxelor judiciare prevăzute de lege [...].”

Art. 15

„[...]

(2) Împotriva încheierii prin care se respinge cererea de acordare a ajutorului public judiciar cel interesat poate face cerere de reexaminare, în termen de 5 zile de la data comunicării încheierii.

(3) Cererea de reexaminare se soluționează în camera de consiliu de un alt complet, instanța pronunțându-se prin încheiere irevocabilă.”

17. Modul de calcul al termenelor de procedură prevăzut de Codul de procedură civilă în vigoare în momentul comiterii faptelor era următorul:

Art. 181

„(1) 2. când termenul se socotește pe zile, nu intră în calcul ziua de la care începe să curgă termenul, nici ziua când acesta se împlinește;

(2) Când ultima zi a unui termen cade într-o zi nelucrătoare, termenul se prelungește până în prima zi lucrătoare care urmează.”

Art. 318

„Hotărârile instanțelor de recurs mai pot fi atacate cu contestație, când dezlegarea dată este rezultatul unei greșeli materiale [...].”

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 1 DIN CONVENȚIE

18. Reclamantul se plânge de o încălcare a dreptului său de acces la o instanță ca urmare a anulării recursului său. Invocă în această privință art. 6 § 1 din Convenție, redactat după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

A. Cu privire la admisibilitate

19. Constatând că cererea nu este în mod vădit nefondată, nici inadmisibilă pentru un alt motiv prevăzut de art. 35 din Convenție, Curtea o declară admisibilă.

B. Cu privire la fond

20. Reclamantul pretinde că anularea recursului său, hotărâtă cu titlu de sancțiune înainte de împlinirea termenului aplicabil reexaminării cererii sale pentru acordarea ajutorului public judiciar, rezulta din greșeala comisă de către Înalta Curte.

21. La rândul său, Guvernul susține că Înalta Curte nu era obligată să amâne examinarea recursului. Acesta consideră că reclamantul, din neglijență, nu și-a îndeplinit obligația de a plăti în întregime taxa judiciară de timbru înainte de ședința din 25 octombrie 2013 sau nu a informat instanța supremă asupra intenției sale de a contesta respingerea cererii sale pentru acordarea ajutorului public judiciar. Guvernul consideră că o amânare ar fi contribuit la prelungirea nejustificată a procedurii. În consecință, în opinia Guvernului, dreptul de acces al reclamantului la o instanță nu a fost încălcat în esență.

22. Curtea reamintește că nu îi revine sarcina de a se substitui instanțelor naționale și că le revine în primul rând autorităților naționale, în special instanțelor, obligația de a interpreta legislația internă (*Brualla Gómez de la Torre împotriva Spaniei*, 19 decembrie 1997, pct. 31, *Culegere de hotărâri și decizii 1997-VIII și Edificaciones March Gallego S.A. împotriva Spaniei*, 19 februarie 1998, pct. 33, *Culegere 1998-I*). Rolul său se limitează la verificarea compatibilității, cu Convenția, a efectelor acestei interpretări. Curtea reamintește, de asemenea, că acest lucru este valabil mai ales în ceea ce privește interpretarea de către instanțe a normelor de natură procedurală, precum termenele care reglementează depunerea documentelor sau introducerea căilor de atac (*Tejedor García împotriva Spaniei*, 16 decembrie 1997, pct. 31, *Culegere 1997-VIII*). În cele din urmă, Curtea reafirmă că reglementarea privind termenele care trebuie respectate pentru a formula un recurs are ca scop să asigure o bună administrare a justiției și respectarea, în special, a principiului securității juridice și că persoanele în cauză trebuie să se aștepte ca aceste norme să fie aplicate. Totuși, reglementarea respectivă, sau aplicarea acesteia, nu ar trebui să împiedice justițiabilul de a se prevala de o cale de atac disponibilă (*Aepi S.A. împotriva Greciei*, nr. 48679/99, pct. 23, 11 aprilie 2002).

23. În speță, Curtea constată că reclamantul a plătit o parte a taxei judiciare de timbru prevăzută pentru examinarea recursului său (supra, pct. 6), iar cererea sa pentru acordarea ajutorului public judiciar civil pentru a acoperi restul de plată a fost respinsă la 11 octombrie 2013 (supra, pct. 8). Având în vedere data la care i-a fost comunicată această decizie și modalitățile de calcul al termenelor de procedură prevăzute de art. 15 alin. (2) din OUG nr. 51/2008 și art. 181 din Codul de procedură civilă (supra, pct. 16-17), reclamantul avea la dispoziție un termen care expira la 28 octombrie 2013 pentru a solicita reexaminarea cererii sale pentru acordarea ajutorului.

24. Totuși, la 25 octombrie 2013, Înalta Curte a anulat recursul declarat de reclamant pe motiv că acesta nu o informase cu privire la intenția de a solicita reexaminarea cererii pentru acordarea ajutorului public judiciar civil pe care aceasta o respinsese (supra, pct. 11). Înalta Curte a respins în continuare cererea de anulare introdusă de reclamant pe motiv că „greșeala” contestată de acesta din urmă nu putea să fie corectată (supra, pct. 14).

25. Curtea consideră că nu se poate reproșa reclamantului faptul că nu informase Înalta Curte cu privire la intenția sa de a contesta respingerea cererii sale pentru acordarea ajutorului din moment ce nici OUG nr. 51/2008 și nici Codul de procedură civilă nu prevedeau o astfel de obligație, aceste texte limitându-se să subordoneze introducerea cererii de reexaminare formalităților și termenelor legale, formalități pe care reclamantul le urmasse fără succes, cererea sa fiind declarată caducă (supra, pct. 13). De altfel, Curtea precizează că nici Înalta Curte și nici Guvernul în observațiile sale nu s-au bazat pe o jurisprudență care ar fi stabilit o astfel de obligație pentru justițiabil.

26. Având în vedere termenul de care dispunea reclamantul pentru a solicita reexaminarea cererii sale pentru acordarea ajutorului public pentru plata taxei judiciare de timbru, trebuie să se constate că era prematură anularea recursului său pentru neplata acestei taxe. Curtea consideră în consecință că prin ignorarea acestui termen, Înalta Curte a comis o eroare evidentă care l-a privat pe reclamant de o cale de atac [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Șega împotriva României*, nr. 29022/04, pct. 37, 13 martie 2012, *Hietsch împotriva României*, nr. 32015/07, pct. 21, 23 septembrie 2014 și *Zubac împotriva Croației* (MC), nr. 40160/12, pct. 90, 5 aprilie 2018 și jurisprudență citată].

27. Curtea nu subscrie la argumentul Guvernului potrivit căruia amânarea examinării recursului ar fi dus la prelungirea nejustificată a procedurii. În această privință, constată că termenul stabilit pentru a solicita reexaminarea cererii pentru acordarea ajutorului expira la 28 octombrie 2013, adică la trei zile după ședința din 25 octombrie 2013. Or acest termen nu poate fi în niciun caz considerat o prelungire nejustificată.

28. Aceste elemente sunt suficiente Curții pentru a concluziona că, anulând recursul declarat împotriva deciziei din 24 aprilie 2013 și respingând în continuare cererea de anulare, Înalta Curte a privat reclamantul de dreptul de

acces la instanță (a se vedea, *mutatis mutandis*, Șega, pct. 40 și Hietsch, pct. 22, citate anterior).

29. În consecință, a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

30. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

31. Reclamantul solicită 595 750 de euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul material. Suma corespunde conform acestuia sumelor pentru care solicitase rambursarea în fața instanțelor interne. Acesta solicită, de asemenea, 10 000 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral.

32. Solicită 4 192 EUR pentru cheltuielile pe care susține că le-a efectuat în fața Curții. Prezintă un document care atestă plata acestei sume cu titlu de onorarii de avocat.

33. Guvernul contestă aceste pretenții. Consideră că nu există legătură de cauzalitate între prejudiciul material pretins a fi suferit și invocata încălcare a Convenției. Apreciază totodată că o constatare a încălcării ar constitui în sine o reparație echitabilă suficientă pentru prejudiciul moral eventual suferit.

34. Consideră excesivă cererea de rambursare a cheltuielilor de judecată, remarcând că reclamantul nu a furnizat copia contractului de asistență juridică.

35. Neobservând nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins, Curtea respinge această cerere. În schimb, aceasta consideră că reclamantul a suferit un prejudiciu moral care nu poate fi reparat prin simpla constatare a încălcării. Având în vedere natura încălcării constatate și circumstanțele speței, Curtea, pronunțându-se în echitate, acordă reclamantului 5 000 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral.

36. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În speță, ținând seama de documentele de care dispune și de jurisprudența sa, Curtea consideră că este rezonabil să acorde reclamantului suma de 1 000 EUR pentru toate cheltuielile.

37. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, ÎN UNANIMITATE, CURTEA

1. *declară* cererea admisibilă;

2. *hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție;
3. *hotărăște*
 - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:
 - i. 5 000 EUR (cinci mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral,
 - ii. 1 000 EUR (una mie euro), plus orice sumă ce poate fi datorată pentru acest quantum de reclamant cu titlu de impozit, pentru cheltuielile de judecată,
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
4. *respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la 17 noiembrie 2020 în temeiul art. 77 § 2 și § 3 din Regulament.

Ilse Freiwirth
Grefier adjunct

Carlo Ranzoni
Președinte